Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Biblia, lat

Mit Postilla litteralis von Nicolaus de Lyra, Expositiones prologorum von Guilelmus Brito, Additiones ad Postillam Nicolai de Lyra von Paulus Burgensis und Replicae contra Burgensem von Matthias Doering

Doering, Matthias

[Lyon], nach 7. Mai 1485, um 1488

Abdias propheta

urn:nbn:de:bsz:31-304045

Visual Library

uiter afflictus atq; oppreſſus: ió[b] hoc regnū qd̄ more eſau p̄dictuȝ ppl'm pſecutū[i] eſt: p denūciatōeȝ abdie ꝓphete increpat̄: qd̄ nō di indignatōe ſȝ ſua v̄tute populū[k] ſupatuȝ[l] gloriabat̄. De[m] q̄ regno olim p dauid in[n] ps. cxxxvi. dictū eſt. Memorare[o] dn̄e filioꝝ edom in[p] die hieruſalē[q]. Naȝ[r] reliqua lectione cōp̄rehēſa[s] futuꝝ in gētes iudiciū ob[t] cauſas lectōe ꝯp̄rehēſas: regnūq;[u] dei in populo iſrael ſignificat. Hebrei[x] hūc dictū eſſe qui ſub rege ſamarie achab et impiiſſima iezabel pauit[y] centū prophetas i[z] ſpecub⁹ q̄ ñ curuauerūt genu an[a] baal ꝛ[b] de ſeptē milib⁹ erāt quos helias arguit̄ ignoraſſe. Sepulchrū q̄ȝ ei⁹ vſq; hodie cū mauſeolo heliſei ꝓphete ꝛ baptiſte iohānis in ſebaſthe veneratōi hr̄: q̄ olim ſamaria dicebat̄. Hāc herodes[c] rex ātipr̄is fili⁹ i honore auguſti[e] ceſaris[f] greco[f] noīe vocauit ſebaſthē. Hic igr̄ q centū prophetas pauerat: accepit grām ꝓphetalē: ꝛ d̄ duce exercit⁹ fuit dux eccl'ie. Tūc i ſamaria puū gregeȝ pauerat: nūc i toto orbe xp̄i paſcit eccl'ias. Et[g] ſicut ſtephan⁹ corona[h] meruit paſſiōis: ſic[i] hic de ſeruitute dei cū paulo ap̄lo noīe gloriat̄: q: abdias ſeru⁹ dn̄i in nr̄o ſonat eloquio.

Explicit prologus.

Incipit argumentum.

Abdias q interp̄tat̄ ſu⁹ dn̄i pſonat cōtra edom ſanguineū terrenūq; fratrē: fratris q̄ȝ iacob ſemꝑ emuluȝ haſta pcuꝛit ſpiritali.

Explicit argumentum.

Incipit abdias propheta .i.

v Viſio[a] abdie. Hec dicit dn̄s de⁹ ab edom Auditū[b] audiuim⁹ a dn̄o: et[b] legatuȝ ad

r ſic. Si ūn hoc eodem ꝓpheta fit cōminatio cōtra gētes alias que nō ita meruerūt ſicut ydumei multoſortius ꝗ iſtos. dic igit̄ r Nam reliq̄ lectione hui⁹ libri. s Cōp̄rehēſa. ibi. Iuxta eſt dies dn̄i ſup oēs gētes. t Ob cauſas. ſ. q: inſtar Eſau filios iſrael impugnauerūt ꝛ de malis eoꝝ gaudebāt.

y Regnūq; dei vnde in fine iſti⁹ libri dr̄. Et erit dn̄o regnū. q. d. dicta contenta i ꝓphetia ſignāt q̄ pena inferet̄ alijs regnis ꝛ iſrael erit regnum dn̄o.

z Hebrei hunc eſſe ꝛc. Hic noti ficat̄ ꝓpha multiplicit̄. Primo. n. oſtenditur q̄s ſit cū dicit̄. Hebrei hūc eſſe ꝛc. ſecūdo oſtendit̄ vbi ſepult⁹ fuit. ibi. Sepulcrū quoq; eius. tertio oſtēditur meritū eius ꝓphie: qd̄ habuit. ibi. Igitur q: centū ꝓphas ꝛc. quarto oſtenditur cōueniētia noīatōis que ei cū paulo cōgruit. ibi. Et ſic ſtephanus. dicit igitur.

z Hebrei hunc dicunt. hoc dicit quia videt̄ q̄ tradicio hebreorum hoc ꝯfinxerit: q: nō videt̄ q̄ poſſet pauiſſe ꝓphas ſub achab ꝛ ꝓphetaſſe ſub hieroboā. y Pauit centū ꝓphas. iij. reg. xviij. Abdias timebat dn̄m deū iſrael valde: nā cum interficeret iezabel ꝓphas dn̄i tulit ille centū ꝓphas ꝛ abſcondit eos quinquagenos ꝛ q̄nquagenos in ſpeluncis ꝛ pauit eos pane ꝛ aq̄. Si ergo fuit ſub achab quō ꝓphetauit ſub hieroboā filio ioas. conſtat aūt q̄ ſub eo ꝓphauerit: q: ſub eiſdē regibus ꝓphauit ſub q̄bus amos ſm regulā hiero. quā pōit in fine illi⁹ ꝓlogi. ſ. Nō idē eſt ordo ꝛc. vbi dr̄. In quib⁹ aūt tp̄s nō p̄fert̄ in titulo ſub illis eos regib⁹ ꝓphaſſe: ſub q̄bus ꝛ hi q̄ ante eos hn̄t titulos ꝓphauerūt. Abdias aūt nō hȝ tp̄s determinatum in titulo. Quō aūt cū vixit: ab achab enī vſq; ad hieroboam fuerūt. vij. generatōes. Rn̄deo: poſſet eſſe q̄ hiero. nō dixit hoc ſm ſuā ſententiā: ſed ſm iudeoꝝ traditioneȝ: ſicut ſupra expoſitū eſt. ibi. Hebrei hūc dicūt ꝛc. Vel pōt dici q̄ ſub achab fuit multū iuuenis: ſub hieroboā v̄o ſenex. Ochozias enī fili⁹ achab regnauit ſuper iſrael duob⁹ ānis. ij. reg. viij. g. ꝛ poſt eū iorā frater ei⁹ duodecim ānis. iiij. reg. iij. a. poſtea hieu. xxviij. ānis. iiij. reg. x. poſt eū ioachab fili⁹ hieu. xvij. ānis. iiij. reg. xiij. a. poſt hūc Ioas filius eius ſedecim ānis. iiij. reg. xiij. c. poſt hunc regnauit hieroboā ſicut legit̄ in eodē ca. ꝛ ſic ab achab vſq; ad hieroboaȝ fuerūt. lxxv. anni. fuit ergo iuuenis ſub achab ꝛ ſenex ſub hieroboā. ꝛ tūc datū eſt ei donum ꝓphetie. z In ſpecubus. vel ſpeluncis. in originali tantum eſt In ſpecubus. ꝛ conſtat q̄ alterum ſuperfluit cū idē ſignificent ſpecus ꝛ ſpelunca.

a Ante baal. in originali non eſt Ante ſed Baal ibi eſt datiui caſus.

b Et de ſeptē milib⁹. iij. reg. xix. f. Et dereliquā mihi in iſrael vij. milia viroꝝ. quoꝝ genua nō ſunt curuata ante baal.

c Herodes antipatris filius. Nota tres fuiſſe herodes. p̄mus fuit herodes aſcolonita fili⁹ antipatris: qui pueros occidit. de quo Math. ij. Secūd⁹ herodes antipas filius herodis predicti: ſub quo paſſus eſt xp̄s. de quo Luc. xxiij. Terti⁹ fuit herodes agrippa filius ariſtoboli filij herodis magni: q̄ iacobū fratrē iohānis interfec. ꝛ petrū in carcerē miſit: de q̄ Act. xij. de p̄io agit̄ hic. d Auguſti ab augēdo ſic dicti. vnde Iſi. ethymol. ix. Auguſt⁹ iō apud romanos nomen imperij eſt: eo q̄ olim augerent rempub. amplificādo: qd̄ nomē p̄mū ſenat⁹ octauiano ceſari tradidit: vt q: auxerat terras ipſo noīe ꝛ titulo cōſecraret̄: dū idē octauian⁹ iaȝ ceſar ꝛ imperator appellaret̄ vel auguſt⁹. Itē alibi legit̄ q̄ romani adulātes auguſto mēſem q̄ pri⁹ ſextilis dicebat̄ a noīe auguſti appellauerunt auguſtum.

e Ceſar. ſic dicti a Iulio ceſare p̄io imperatore. vñ Iſi. ethymol. ix. Ceſarū nomē a iulio incepit. q̄ bello ciuili ꝯmotus p̄mus romanū ſingularē obtinuit p̄ncipatū. Ceſar aūt dict⁹ eſt q̄ ceſo mortue matris vtero ꝓlat⁹: eductuſq; fuerit: vel q: cū ceſarie nat⁹ ſit a quo īperatores ſequentes dicti ſunt ceſares: eo q̄ comati eſſent q̄ ei ex ſecto matris vtero extrahebant̄ ceſones vel ceſares appellabantur.

f Greco noīe vocauit ſebaſtē. i. auguſtā. iſtaȝ literā hn̄t libri correcti. alij hn̄t ſic. Greco noīe vocauit auguſtam. ſebaſte grece: auguſta latine. g Et ſicut ſtephan⁹. de quo Act. vi. ꝛ. vij. coronam iuxta ſui noīs interp̄tationē. nā ſtephan⁹ grece: corona latine. i Sic hic d̄ ſerui. dei cū paulo ꝛc. hoc dicit q: ap̄lus paulus ſemꝑ in ep̄lis ſuis ſe ſeruum appellauit. q. d. ſic paulus gl'iari poterat de hoc q̄ ſeru⁹ dei erat: ꝛ ſuū dei ſe dicebat: ſic ꝛ iſte ſm nōis interp̄tatōnē gl'iari poterat q: factus eſt ſeru⁹ dei. Abdias enī ſuus dn̄i vel ſuiēs deo interp̄tat̄.

Explicit qualiſcunq; expoſitio iſtius ꝓlogi.

Incipit poſtilla Nycolai de lyra ſuper Abdiā cum additionib⁹ Pauli burgenſis.

Viſio Abdie. ſm doctores hebraicos ꝛ latinos. iſte abdias fuit diſpēſator dom⁹ achab regis iſrael: qui cū iezabel interficeret ꝓphas dn̄i abſcōdit ex eis quinquagenos: ꝛ q̄nquagenos in ſpelūcis: ꝛ pauit eos. iij. reg. xviij. ꝛ ideo meruit a dn̄o ſpm̄ ꝓphetie ſm dictum ſaluatoris. Math. x. Qui recipit ꝓphetam in noīe ꝓphe mercedē recipiet ꝓphe. Hic aūt ꝓphat cōtra ydumeos: qui debuiſſent diligere iudeos. eo q̄ a duobus fratrib⁹ deſcendiſſent: ꝛ ipſi ecōtrario habuerūt eos odio: ꝛ eoꝝ pſecutorib⁹ auxiliū p̄buerūt. Diuidit̄ ergo ei⁹ ꝓphia in duas partes: q: primo nūciatur ydumeorum vaſtatio. ſecundo iudeorum conſolatio. ibi. In monte. Prima in tres: quia primo denūciatur eorum vaſtatio ꝓpter culpaȝ ſuperbie: ſecundo ꝓpter culpam ſuperſtitioſe ſcientie. ibi. Non ē prudentia. tertio ꝓpter culpam fraterne inimicitie. ibi. Propter interfectionem. Circa primum dicitur.

a Viſio abdie. ſcilicet eſt hec que ſequitur. b Auditum audiuimus a domino. ego ꝛ alij ꝓphete inſpirati ab eo.

b Et legatum ad gentes miſit. iſte legatus eſt inſtinctus diuinus excitans aduerſarios ydumeorum ad deuaſtandum eos propter peccata eorum: ideo ſubditur cōfederatio eoꝝ ad hoc agendum: cum dicitur. Surgite ꝛ conſurgamus ꝛc.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

c Ecce paruulū dedi te. verbū eſt dñi loquētis ꝺ futuro per modū p̄teriti ꝓpter certitudinē ꝓphecie ſup ydumeā vēture. d Supbia cordis tui extulit te. vltra modū ꝟtutis tue. e Habitātē in ſciſſu. petre. i. in locꝭ vbi acceſſus eſt difficilis: in q̄b⁹ nimis cōfidis: iō ſubditur.

f Qui dicis in corde tuo: quis detrahet me in terram. i. deijciet me a magnitudine mea. ac ſi nō timeo hoīem nec deum: iō ſubdit̃ ⁊ miſſio diuina. Si exaltatus fueris ⁊c. ⁊ ſubdit̃ oīm bonoꝝ direptio totalis: cū dr̃.

est litera ab illo loco. x Et nō deſpicies in die fra. tui. i. ꝺ vaſtatiōe eius facta ꝑ chaldeos: ſicut ꝓuer. xvij. dr̃. Qui in ruina letat̃ alteri⁹. i. de ruina alteri⁹ nō erit impunit⁹. q. d. maius malū eueniet tibi poſt deſtructiōꝫ hierl̃ꝫ: ⁊ ita ceſſabis deſpicere populum iudaicum. ꝫ Et nō letaberis. ſuꝑuenient eī tibi occaſiones triſtitie maioris: mortis enī ꝫ maiores depellūt minores.

g Si fu. intro, ad te, ⁊ pꝫ litera vſqꝫ ibi.

h Oēs viri fe. tui. i q̄ oſtēditur ꝙ talia paſſura ſit ydumea nō ſolum ab inimicis ſuis: ſed ēt ab illis qui prius erant amici ſui ⁊ ſibi confederati: q̄ꝺ eſt ſat̃ grauius: ſꝫ illō. ps. liiij. Si inimicus me⁹ maledixiſſꝫ mihi ſuſtinuiſſeꝫ vtiqꝫ ⁊c.

i Nō eſt prudētia. Hic ꝯñr denūciatur vaſtatiō edom ꝓpter ſciāꝫ ſuꝑſtitioſam. intēdebāt enim diuinatiōibus ⁊ augurijs: iō ſubdit̃. Non eſt prudētia in eo: intēdentes eī talib⁹ frequēter decipiūtur: ideo ſubditur.

k Nūquid nō in die illa. ſ. vaſtatiōis ydumee

l Perdā ſapientes de ydumea. q̄ ſuis ſuꝑſtitiōib⁹ denūciabāt ei ſecuritatē. q. d. ſic, ꝑ effectum contrariū.

gentes miſit. Surgite ⁊ cōſurgamus aduerſus eū in ꝑliū. Ecce[c] puulū dedi te in gētib⁹. Cōtēptibilis tu es valde Supbia[d] cordis tui extulit te habitātē[e] in ſciſſuris petraꝝ exaltātē ſoliū tuū. Qui[f] dicis in corde tuo. Quis detrahet me in terraꝫ. Si exaltatus fueris vt aqla: ⁊ ſi inter ſydera poſueris nidū tuū: inde detrahā te dic̄ dñs Si[g] fures introiſſent ad te: ſi latrones ꝑ noctē: quō ꝯticuiſſes? Nō ne furati eēnt ſufficientia ſibi. Si vindemiatores introiſſent ad te: nūquid ſaltē racemū reliqſſent tibi. Quō ſcrutati ſunt eſau. Inueſtigauerūt abſcōdita eius. Uſqꝫ ad terminū emiſerunt te: oēs[h] viri federis tui illuſerūt tibi. Inualuerunt aduerſum te viri pacis tue. Qui comedūt tecū: ponēt inſidias ſubter te. Nō[i] eſt pdētia i eo Nūqd[k] nō in die illa dicit dñs: ꝑdaꝫ[l] ſapiētes de ydumea ⁊ prudētiā de mōte eſau. Et[m] timebunt fortes tui a meridie: vt itereat vir de mōte eſau. Proter[n] interfectionē ⁊ ꝓpter iniqtatē in fratrē tuū iacob opiet[o] te cōfuſio: et[p] peribis in eternū. In[q] die cū ſtares aduerſ⁹ eū qñ[r] capiebāt alieni exercitū ei⁹ et[s] extranei ingrediebātur portas eius: ⁊[t] ſup hieruſalē mittebant[t] ſortē: tu[u] q̄ꝫ eras quaſi vn⁹ ex eis Et[x] nō deſpicies in die fratris tui in[y] die pegrinatōnis eius. Et[ꝫ] nō letaberis ſup filios iuda in die perditiōis eoꝝ: et[a] nō magnificabis os tuū in die anguſtie. Neqꝫ[b] ingredieris portā populi mei i die ruine eoꝝ: neqꝫ deſpicies ⁊ tu in malis eius in die vaſtitatis illius. Et[c] nō emitteris aduerſus exercitum eius in die vaſtitatis illi⁹: neqꝫ[d] ſtabis in exitibus: vt interficias eos qui fugerint. Et[e] nō claudes

a Et nō magnificabis os tuuꝫ vltra iactādo ꝙ fuiſti in ciuitatis ⁊ tēpli captione eadem de cauſa.

b Neqꝫ ingredieris portas p⁹ ciuitatis recuꝑationē ꝑ negociam.

c Et nō emitteris aduerſus exercitum eius. ſicut fecit miſſus fuiſti ante per nabuchodonoſor.

d Neqꝫ ſtabis in exitibus. ſ. hieruſalē ad interficiendū fugiētes de ea ſicut feciſti tpe obſidionis eius per chaldeos.

e Et non claudes reliquos. remanētes in ciuitate ſicut tūc feciſti.

m Et timebūt fortes tui a meridie. ab illa. n. pte intrauit exercit⁹ aduerſarioꝝ. n Propter interfectionē. Hic ꝯñr denūciat̃ vaſtatio ꝓpter crimē inimicitie fraterne: cū dicit. ꝓpter inter. ⁊ ꝓpter iniqtatē in fratrē tuū iacob. Eſau enī ꝑſeqbatur fratrē ſuū iacob ad mortē. Geñ. xxvij. ꝓ benedictiōe paterna: ⁊ eodeꝫ mō ydumei ab eſau deſcēdentes ꝑſecuti ſunt pplm iſrl̃ a iacob deſcēdentē: ꝓpter q̄ꝺ noīatur ꝺ iacob. o Opiet te cōfuſio. ſuꝑuenietē tibi ex oī pte

p Et peri. in eter. abſqꝫ regni reparatiōe. p In die cū ſta. aduer. eū id eſt pplm iudaicū. r Quādo capi. alieni. i. aſſyrij prio ⁊ poſtea chaldei.

s Et extra. ingre. por. eius in hierl̃ꝫ ⁊ alijs ciuitatibus. t Et ſup hierl̃ꝫ. i. ſup p̄dā hierlm. t Mittebāt ſortē. vt q̄libet portaret ptē ſuā. v Tu quoqꝫ eras q̄ſi vn⁹ ex eis. ciuitates deſtruēdo ⁊ bona rapiēdo. x Et nō deſpi. in die fra. tui. i. in die vaſtatōis ei⁹ nō deſpicies eū: q: tu eris magis ꝯtēptibilꝭ y In die pegrinatōis ei⁹. i. captiuatōis ad terrā extraneā. ꝫ Et nō letaber. q̄ habebis in occaſionē maioris triſtitie. a Et nō magni. os tuū. iactādo te ꝙ fueris in tēpli ⁊ ciuitatis cōbuſtione: ex quo cōtigit maxia iudeoꝝ āguſtia. licet. n. ydumei plures fuiſſent ꝯ regnū iuda cū aſſyrijs ⁊ chaldeis vt dictū eſt: tñ ante ꝯbuſtionē ciuitatꝭ ⁊ tēpli ꝑ nabuſardā fuerūt captiuati: vt dicūt expoſitores aliq̄: ⁊ ſic nō fuerūt in illa: ideo ſubditur.

b Neqꝫ ingredier portā. ⁊ pꝫ litera. c Et nō emitteris aduer. exercitus eius. i. ad ꝑſequēdū ſedechiā fugiētē cū viris bellatoribus.

d Neqꝫ ſta. in exitib⁹. ſ. ciuitatꝭ ad interficiēdū fugientes.

e Et nō clau. reli. q̄ nō poterūt effugere de ciuitate. f Quī iuxta eſt. i. ꝓpe ⁊ āte dictā vaſtationē hierl̃ꝫ. g Dies dñi. i. tps ſue vindicte. h Sup oēs gē. ſ. regni ydumee. Sꝫ q: Eſa. xxi. ⁊ xxxiiij. ⁊ lxiij. ⁊ hiere. xlix. ⁊ ezech. xxxv. videt̃ dicere textus: ꝙ ydumei fuerunt cū chaldeis in deſtructiōe hierlm ꝑ chaldeos: ſicut ibidē fuit dictū: ⁊ idē ſonat q̄ꝺ hic p̄mittit̃. Et ſup hierlm mittebāt ſortē. i. ſup p̄daꝫ de hierlm vt q̄ſqꝫ partē ſuā tolleret: tu quoqꝫ eras q̄ſi vn⁹ ex eis: que diuiſio p̄de maxie fuit in captiōe ciuitatis ꝑ chaldeos. Aliter exponēda

f Quī iuxta eſt. i. ꝓpe: q: ſtatim poſt deſtructiōeꝫ hierl̃ꝫ fuerūt captiuati ydumei. g Dies dñi. i. tps ſue vindicte.

h Super oēs gen. ſ. regni ydumee: de quib⁹ loq̄tur ꝓpheta.

i Sicut feciſti. ꝑſequēdo neq̄ter filios iude: ita alij ꝑſequent̃ te. k Quō enī bibi. ſup mō. ⁊c. i. laute viriſtis de bonis acceptis de tēplo q̄ꝺ erat in mōte moria. l Bibēt oēs gen. hauriendo bona tua. m Et abſorbebūt te. venientes ſuper te tanta ptāte: ꝙ nō poteris reſiſtere. n Et erūt q̄ſi nō ſint alicui⁹ ꝟtutis gentes tue: iō ſeq̄tur. i Sicut feciſti. ꝑſequēdo neq̄ter filios iude ſic alij perſequētur te. k Quō enī bibiſtis. i. letāter feciſtis. k Sup mōtē ſanctū tuū. i. de mala venientī ſupra hierlm: vbi eſt tēplū noī meo dedicatum.

l Bibēt oēs gen. hauriēdo bona tua ⁊ letādo de tua miſeria.

m Et abſor. te totaliter deuorādo. n Et erūt q̄ſi non ſint. ſ. gentes tue: vnde iſtud refert̃ ad illud q̄ꝺ ſupra dr̃. Dies dñi ſuper oēs gentes. o Et in mōte. Hic poſt deſtructionē ydumeoꝝ nūciat ꝓpheta cōſolationē iudeoꝝ. ⁊ dicūt aliq̄ expoſitores noſtri: ꝙ reſiduū hui⁹ ꝓphie intelligitur ad literā de reditu captiuitatis babylonice. o Et in mōte ſyon erit ſaluatio. q: liberati de captiuitate illuc venerūt. vt hī. i. Eſdre. ij.

p Et erit ſan. q: ibi reedificatū fuit tēplū in loco ſancto ſuo.

q Et poſſidebit do. iacob. eos qui ſe poſ. q̄ꝺ maxie fuit impletum tpe machabeoꝝ: qui pugnātes viriliter ſuos aduerſarios ſibi ſubiecerūt. r Et erit domus iacob ignis ⁊c. dicuntur hic dom⁹ iacob illi de regno iude: qui redierūt de captiuitate ⁊ domu⁹ ioſeph illi de regno iſrael qui euadētes man⁹ aſſyrioꝝ poſtea venerūt ad habitādū in regno iude: ⁊ cuꝫ illis de regno iuda captiuati fuerūt: ⁊ cū redeūtib⁹ redierūt. s Et domus eſau ſtipula. i. ydumea: ita faciliter deſtruet̃ ab eis ſic ſtipula ab igne.

t Et hereditabūt hi q̄ ad auſtrū ſunt. q: tpe mach. dilatauerūt terminos habitatōis ſue circūquaqꝫ. v Et tranſmi. exercitus hui⁹. i. illi q̄ de regno iude tranſmigrauerūt in babylonē

tabunt: ſupple. x Oīa chananeoꝝ loca. que fuerunt a chananeis poſſeſſa anteꝗ̄ filij iſrl' ingrederētur terrā illā. y Uſq₃ ad ſareptā. ciuitas eſt in qua mulier vidua pauit helyam. z Et tranſmigratio hierl'm q̄ eſt in boſphoro. nomē eſt loci in regno babylonie ſcḋm illā expoſitionē: ad quā aliq̄ de hierl'z fuerūt tranſlati.

abolum τ pſecutionem infidelium: quorum aliqui tranſmigrauerunt per varia loca infideliū: q̄ hic chananei noīantur, pcedētes vſq₃ ī frāciā. ſ. ſanct⁹ Samian⁹: qui fuit de .lxx. diſcipl'is xp̄i⁹. τ cōuertit ad ſidē ciuitatē ſenonēſem: que tūc erat metropol' in tota frācia: τ ciuitas aurea vocabaᷓ: τ poſt ciuitatis cōuerſionē eā dño dedicauit: faciens cruces in ciuitatis muro cum pollice: cui cedebat lapis ſicut cera mollis τ adhuc apparent in plurib⁹ locis ſic ego vidi: qui hec ſcripſi: τ ſocij ſancti Samiani alias ciuitates frācie plures ad fidē xp̄i ꝯuertērt vt ex actis eoꝝ habetur.

a Et aſcēdent ſaluatores. i. heſdras τ neemias vl' machabei: vt dicūt aliqui.

b Et erit dño regnum. i. virtute diuina ſicut ſtā conſeruientia captiuitate liberati. In aliquibus autē libris additur in fine. Amen: ſed nō ē in hebreo nec in libris correctis. Iſta expoſitiō videᷓ habere aliq̄ dubia. Primo q̄a nō habeᷓ plane de ſcriptura: q

reliquos ei⁹ in die tribl'atōis: q̄ñ[f] iuxta eſt dies[g] dñi ſup[h] oēs gētes Sicut[i] feciſti fiet tibi: retributōez tuā cōuertā in caput tuū. Quō[k] eñ bibiſti ſup mōtē ſanctū meū bibēt[l] oēs gētes iugiter: τ bibent τ[m] abſorbebūt: et[n] erūt q̄ſi nō ſint: Et[o] in monte ſyon erit ſaluatio et[p] erit ſanctuſ. Et[q] poſſidebit domus iacob eos qui poſſederant. Et[r] erit domus iacob ignis τ domus ioſeph flāma τ[ſ] domus eſau ſtipula. Et ſuccendentur in eis et deuorabunt eos: et non erūt reliquie domus eſau: quia dominus locutus eſt. Et[t] hereditabunt hi q ad auſtrū ſunt mōtē eſau τ q in cāpeſtrib⁹ philiſtijz τ poſſidebūt regionē ephrai τ regiōz ſamarie Et beniamin poſſidebit galaad: et[u] tranſmigratio exercitus huius filioꝝ iſrael omnia[x] loca cananeorum vſq₃[y] ad ſareptā et[z] tranſmigratio hierl'z que in boſphoro eſt poſſidebit ciuitates auſtri. Et[a] aſcēdent ſaluatores in montem ſyon iudicare montem eſau: et[b] erit domino regnum.

Explicit abdias propheta

Et trāſmigratio hierl'z que eſt in boſphoro. in hebreo hr̄. In ſepharad. i. in hyſpania: vt dicit ra. ſa. qḋ fuit impletū p iacobū apoſtolum et eius diſcipulos ibi ſidem xp̄i pmit⁹ p̄dicantes: τ colla gentiū ſubiugātes: ideo ſubditur: Poſſidebit ciuitates auſtri. licz eñ hyſpania reſpectu hierl'm ſit in pre

termini iudeorum fuerunt dilatati ita temporibus predictis. τ maxime q: dr̄ hic. Poſſidebūt regionē ſamarie: q: ſamaritani translati a rege aſſyriorum. iiij. reg. xvij. habitauerūt regionē illā vſq₃ ad tēpus xp̄i. vt p₃ Ioh. iiij. τ in plurib⁹ alijs locis ex euāgelio. Itē qḋ dr̄. Et erit dño regnū. videᷓ extorte exponiᷓ q: interceptio regni dauid. qḋ dr̄ regnū dei in ſcriptura a doctorib⁹ hebreoꝝ τ latinoꝝ: dr̄ reparanda p xp̄m: τ hoc videᷓ manifeſte ſonare dicta pphetaꝝ: ppter qḋ ra. ſa. τ alij hebrei exponūt totā pphetiā de cōſolatione iudeoꝝ p xp̄m: ſed in hoc deficiūt q dicūt eſſe futurū qḋ iam eſt impletū. τ iō pōt iſta pars exponi de tēpore xp̄i. cū dr̄. Et in mōte ſyon erit ſaluatio: q: xp̄s ſaluator noſter ibi plures p̄dicauit in tēplo: τ plures infirmos curauit ſpiritualiᷓ τ corporaliter. Et erit ſanct⁹. q: ibi miſſus fuit ſpūſanct⁹ in ſigno viſibili in die penth. ſcḋm q dicit hiero. in ep'la ad Paulinū. Et poſſidebūt dom⁹ iacob. i. apoſtoli primiq₃ credētes qui fuerūt de domo iacob. τ iſta poſſeſſio nō eſt p tēporale dñiū: ſz q potētes huius mūdi poſuerūt colla ſua ſub iugo fidei. Et erit dom⁹ iacob ignis τc. q: ſuper eos apparuit ſpūſanct⁹ in ſpecie ignis. Act. ij. Et dom⁹ eſau. i. generaliter gentiles: ex hoc eñ q eſau pſequebaᷓ iacob: τ deſcēdētes ab eo: ſcilicet ydumei pſequēbantur filios iſrl' a iacob deſcēdētes: oēs qui pplm iſrl' perſecuti ſunt cuiuſmodi erāt gentiles: vocati ſunt noīe edom: vt dicunt hebrei: τ vlterius deductū eſt hoc nomē ad oēs pſecutores filiorū iſrl': τ hoc idem dicit hiero. in pmo ꝓlogo huius ꝓphetie. Et per hoc q dicitur hic ſtipula: τ apoſtoli ignis: intelligitur eorū ꝯuerſio facilis ad fidē. Et deuorabunt eos. i. corpori xp̄i myſtico incorpabūt: τ hoc mō dr̄ Act. x. Surge petre: occide τ manduca ſcilicet de cōuerſione Cornelij τ alioꝝ gentiliū cū eo exiſtentium tūc futura. Et nō erūt reliq̄e. i. non remanebit in eis aliquid ydolatrie pcedentis ſicut dr̄ Prouer. xij. Uerte impios: τ non erūt. ſ. amplius impij. manebūt tamē ad pietatē conuerſi. Et hereditabūt τc. Act. i. Dixit ieſus diſcipulis ſuis. Eritis mihi teſtes in hierl'm τ in oī iudea τ ſamaria vſq₃ ad vltimū terre: q: ſidem xp̄i pmo p̄dicauerūt in hierl'm τ poſtea in alijs ptibus circūquaq₃ ſubmittētes colla gentiū fidei: τ ſcḋm hoc dicitur hic aliq hereditare terras diuerſas ad q̄s iuerūt: τ exprimūtur ſpecialiter aliq terre ppinque hierl'z τ iude: vt mons eſau: terra philiſtijm: ſamaria τ galaad: τ ſarepta ſydonioꝝ. τ p iſta loca intelligitur oīa alia ad que deriuata eſt p apl'os fides catholica. Sciendū tamē q vbi trāſlatio noſtra hꝫ. Uſq₃ ad ſareptā. in hebreo hr̄. Uſq₃ ſeraphat. i. vſq₃ in franciā: vt dicit ra. ſa. τ ſcḋm hoc exponiᷓ qḋ dr̄ hic. Et tranſmigratio exercit⁹ huius. i. collectionis fideliū in iudea exiſtentiū: qui erāt exercit⁹ fortꝫ cōtra dyabolum

occidentali: tamē reſpectu francie de qua fecerat mentionem immediate magis eſt ad auſtrum. Et aſcendent ſaluatores. id eſt Petrus τ Paulus qui dicuntur ſaluatores participatiue: eo q ſunt precipui apoſtoli. In montem ſyon. id eſt in eccleſiam: que mons ſyon dicitur Eſaie. ij. τ Heb. xij. vt ibidē dictū eſt. Iudicare montē eſau. i. romam vt dicit ra. ſa. q: apparentes Conſtantino et eū arguētes de pſecutōe xp̄ianoꝝ induxerūt eū ad defenſionē xp̄ianoꝝ τ edificationē eccleſiarum p romanū impiū. Et erit dño regnū: q: romā caput mūdi dimiſit vicario xp̄i: transferēs ſedē imperij cōſtātinopolim. Aliter etiā pōt exponi de tēpe futuri iudicij: cū dr̄. Et aſcēdēt ſaluatores. i. apl'i q̄ erūt iudicis aſſeſſores ad pfectā ſalutem electoꝝ tūc habēdā. In mōtē ſyon. q: circa illū locū erit finale iudiciū: vt dictū eſt ſupra Ioel. iij. Iudicare mōtē eſau. i. cōdēnare ſupbiā infideliū: qui noīe edom vel eſau deſignātur: vt dictū eſt ſupra. Et erit dño regnū: q: oīa pfecte ſubijcientur dño noſtro ieſu xp̄o: cui eſt honor τ glia in ſecula ſeculorum. Amen.

In capitulo. i. Abdie vbi dicitur in poſtilla. Et ideo poteſt iſta pars exponi de tempore chriſti. Additio.

Et ydumeā de qua pricipaliᷓ in ꝓphia abdie agiᷓ ſcḋm hebreos intelligiᷓ romanū iperiū, ꝓut in glo. noſtra in h̄ loco hr̄. vbi ſic dr̄. Hec oīa iudei de tpe antixp̄i interptānt: que p xp̄o recipiēt: τ q̄cq̄d ꝯtra ydumeā diciᷓ ipi de romāo iperio ſomniāt dictū. hec in glo. Circa qḋ notādū q p romanū iperiū intelligūt cōiter romanā eccleſiā quā dicūt deſtruēdā p meſſiā ab eis ianiter expectatū: quaꝫ q̄dē eccleſiā romanā aſſerūt pfiguratā fuiſſe p q̄rtā beſtiā viſam a daniele. vij. c. quā ꝓpheta deſtruēdā p quintū regnum incorruptibile a deo ſuſcitādū: qḋ falſum eſt τ erroneū ꝓut in additione ſup danieles ca. ſupradicto fuit ſufficiēter oſtēſum. Silr̄ q aſſerūt p ydumeā intelligi eccleſiā xp̄ianā ſeu romanā: iprobatū fuit plene. ſ. Eſa. xxxiiij. i additōne: vbi oſtēſum fuit q in illo loco: ſicut in q̄buſdā alijs ſacre ſcripture verificaᷓ de eis illud pſ. Gladi⁹ eoꝝ intret in corde ipſoꝝ. Attēte eñ ſi cōſidereᷓ ſcripture ydumea in illo. c. τ in alijs ſilibus ſignificat ad literā ſynagogā iudeoꝝ: que Apoc. ij. ſynagoga ſathane dr̄. q̄ p negationē τ occiſionē xp̄i: τ pſecutionē mēbroꝝ ei⁹ facta eſt vere eccleſie dei inimica eomō q̄ ydumea ab eſau deſcēdēs ſcḋm carnez ſp fuit aduerſaria hierl'm mali. Iſta aūt cōſideratio plene oſtēdiᷓ in additionib⁹ ꝓlibatis. ſ. Eſa. xxxiiij. Dan. vij. vnde qḋ in h̄. c. cōtineᷓ de ydumea pſertim ab illo loco. τ in mōte ſyon τc. intelligēdū eſt de ſynagoga iudeoꝝ: τ qḋ dr̄ de ſyon ioſeph τ iacob: intelligendū eſt de eccleſia τ pp'lo xp̄iano: τ iō cōcludit in fine. Et erit dño regnū: q: ydumea predicta ſeparata a cōſortio fideliū poſt paſſionē legiᷓ. Math. vlt. Data ē mihi oīs p̄tās in celo τ in terra. Itē qḋ dr̄ h̄ circa finē. Et tranſmig̃tio hierl'z q̄ ē i boſphoro. ſ. in hyſpania. poſſidebit ciuitates auſtri iplerū fuit q̄ñ hyſpani aū oꝛtū nephādeſecte machometi poſſederūt multas